

La FUNDACIÓ **Immaculada** de Vilassar de Dalt

EDUCACIÓ SEXUAL INTEGRAL A L'ESCOLA

ÍNDEX:

INTRODUCCIÓ	2
OBJECTIUS PER ETAPES	3
DE 3 A 5 ANYS	3
DE 6 A 8 ANYS	4
DE 9 A 12 ANYS	8
DESENVOLUPAMENT I CONDUCTES PER ETAPES	13
DE 3 A 5 ANYS	13
DE 6 A 9 ANYS	15
DE 9 A 12 ANYS	17
PLA D'APLICACIÓ A L'AULA	19
Educació Infantil	19
Cicle Inicial	23
Cicle Mitjà	26
Cicle Superior	27

INTRODUCCIÓ

EDUCACIÓ SEXUAL INTEGRAL (ESI) A L'ESCOLA

Per construir una societat on les persones puguem conviure en igualtat i sense discriminacions és imprescindible donar a l'alumnat una educació afectivo sexual de qualitat. El coneixement sexual ens ajuda a créixer com a persones i exerceix un paper essencial en la salut i el benestar dels infants i joves.

L'escola treballa l'educació afectiva i sexual tenint en compte les orientacions tècniques internacionals sobre educació en sexualitat de la UNESCO [*International technical guidance on sexuality education: an evidence-informed approach*](#) (2018).

Aquest treball consisteix en el coneixement del cos humà i la nostra relació amb ell, els vincles afectius i l'amor, el sexe, el gènere, la identitat de gènere, l'orientació sexual, la intimitat sexual, el plaer i la reproducció. La sexualitat és complexa i inclou dimensions biològiques, socials, psicològiques, espirituals, religioses, polítiques, legals, històriques, ètiques i culturals que evolucionen al llarg de la vida.

Per tal de definir com ha de ser l'educació sexual i integral (ESI) a l'escola l'equip de mestres ens basem en el document facilitat per la Marta Pujol, especialista en educació sexual i integral, durant la formació impartida en el primer trimestre del curs 2024-2025.

OBJECTIUS DE L'EDUCACIÓ SEXUAL INTEGRAL PER ETAPES:

(segons la UNESCO i la [*Sexuality Education Review and Assessment Tool*](#) (SERAT) entre d'altres organismes internacionals)

OBJECTIUS PER ETAPES SEGONS L'ESI:

DE 3 A 5 ANYS:

Relacions

- Aprendre a expressar-se amb les amistats sense obligar.
- Aprendre el dret de qualsevol a dir NO.
- Entendre que hi ha diferents tipus de famílies.
- Demostrar tolerància i respecte cap als altres i a tractar-los bé.
- Entendre quines conductes no són tolerables.
- Donar cabuda a la diversitat familiar.

Valors, drets, cultura

- Entendre que encara que són infants, tenen drets que no han de ser vulnerats i que també els han de respectar.
- Aprendre el valor del respecte i de la comunicació.
- Exposar elements culturals propis i no propis per observar les diferències i promoure el respecte.

Enteniment del gènere

- Entendre que no és millor o pitjor la identificació de qualsevol té.
- Adquirir la visió dels estereotips de gènere.
- Entendre que no hi ha limitacions per raó de gènere.

Violència i seguretat

- Entendre què és la privacitat.
- Aprendre a dir NO amb qualsevol persona, sigui o no de confiança.
- Aprendre els secrets i el "sento que sí / sento que no".

Emocions i habilitats per la salut i el benestar

- Aprendre les emocions bàsiques i primàries.
- Saber identificar les emocions que estan sentint i a expressar-les.
- Aprendre sistemes de gestió emocional.

El cos humà i el seu desenvolupament

- Conèixer les diferents parts de cos.
- Entendre la diferència de cossos entre iguals.
- Entendre que el cos canvia al fer-se gran.
- Adquirir inequívocament quines parts són privades i que tenen dret a dir no al intentar accedir a aquestes parts.
- Entendre el procés bàsic d'un embaràs.

Sexualitat i comportament sexual

- Entendre la curiositat pel propi cos i el dels altres com un fet normal però entendre on són els límits versus ells i ells mateixos i els altres.
- No tenir judicis de culpabilitat per tocar-se o tenir la curiositat de fer-ho.

DE 6 A 8 ANYS:

Relacions

- Expressar respecte per diferents tipus de família (biparentals, uniparentals, etc).
- Reconèixer que, tot i que les estructures familiars siguin diferents, totes són vàlides.
- Reflexionar sobre els seus sentiments respecte als rols i responsabilitats d'homes i dones dins de les famílies, incloent la pròpia.
- Valorar la diversitat d'amistats (inclou les diferències de gènere, habilitat...).
- Demostrar formes per mostrar tolerància, inclusió i respecte per altres persones i tractar a tothom amb dignitat.
- Aprendre l'empatia.

- Entendre que alguns matrimonis o parelles acaben en separacions o divorcis.
- Entendre que les parelles i matrimonis han de ser entre adults i adultes i sense coerció.

Valors, drets, cultures i sexualitat

- Explicar que els valors són creences fermes de les persones, famílies i comunitats que guien les decisions sobre la vida i les relacions.
- Entendre que les persones, famílies i comunitats poden tenir diferents valors.
- Compartir valor individuals importants com la igualtat, el respecte, l'acceptació i la tolerància.
- Definir els drets humans.
- Enumerar les fonts d'informació (per exemple la família, les persones, els mitjans de comunicació) que poden ajudar-los a entendre's a si mateixos, els seus sentiments i els seus cossos.
- Demostrar com plantejarien les preguntes que puguin tenir sobre els seus sentiments o el seu cos a una persona adulta de confiança.

Enteniment del gènere

- Definir el gènere i el sexe biològic i descriure en què es diferencien.
- Reconèixer que les percepcions sobre el sexe i el gènere estan influenciades per moltes fonts diferents del seu entorn.
- Reconèixer que tractar a les persones injustament de qualsevol forma a causa del seu gènere és sempre una violació dels drets humans
- Identificar les diferents formes de violència de gènere (bàsic dins de la teoria de l'iceberg).
- Reconèixer que la violència de gènere pot ser exercida per diferent tipus d'agressors (inclosos els adults de confiança) i en diferents llocs (escola, a casa, en públic).

- Reconèixer que els rols de gènere poden afectar la forma en que les persones es comuniquen entre si.

Violència i seguretat

- Reconèixer que l'assetjament, la violència i el maltracte infantil són incorrectes i mai són culpa de la víctima.
- Reconèixer que l'assetjament, la violència i el maltracte infantil poden ser duts a terme per un adult, algú conegut i de confiança, per amistats o en línia.
- Demostrar les accions segures que poden fer-se per respondre a l'assetjament, la violència, la violència de gènere i el maltractament infantil en la família, l'escola i la comunitat, fer que inclou la identificació d'adults de confiança a qui dirigir-se.
- Reconèixer els tipus de violència que poden donar-se entre pares, mares, les parelles sentimentals (per exemple ferir físicament, dir coses que fan mal o obligar a alguna cosa).
- Demostrar com respondre si algú els toca d'una forma que els fa sentir incòmodes (per ex. dir no, fora, o parlar amb un adult/a de confiança). Enumerar i conèixer les avantatges però també els possibles perills d'Internet i les xarxes socials.
- Tenir eines per explicar a alguna persona adulta de confiança si han vist o han fet a Internet o a les xarxes socials i els fa sentir incòmodes o espantats.

Emocions i habilitats per la salut i el benestar

- Descriure exemples de bona i mala influència dels iguals.
- Demostrar formes de contrarestar la pressió negativa dels iguals, fet que implica modelar un comportament positiu i d'ajuda entenent l'empatia.

- Identificar exemples de decisions que han pres o que altres hagin pres amb conseqüències positives i negatives.
- Demostrar que entenen les circumstàncies que poden ajudar-los a prendre una bona decisió.
- Identificar les diferències entre la comunicació saludable i la nociva, en termes de les conseqüències per a les relacions.
- Saber dir Sí i No.
- Reconèixer que no tota la informació proporcionada pels diferents mitjans de comunicació és real i bona.
- Reconèixer que totes les persones tenen dret a rebre protecció i recolzament.

El cos humà i el seu desenvolupament

- Identificar les parts fonamentals dels genitals interns i externs així com descriure les seves funcions bàsiques.
- Reconèixer que sentir curiositat pel seu cos i tocar-lo, incloent els genitals és completament normal. Reconèixer que el cos de cada persona mereix respecte per sobre de les diferències i independentment dels canvis que es produeixin amb el temps.
- Identificar com canvia el cos de la dona durant l'embaràs.
- Identificar els canvis físics i emocionals que tenen lloc a la pubertat.
- Expressar coses que els agraden del seu propi cos.

Sexualitat i comportament sexual

- Comprendre que és natural que el ser humà gaudeixi del seu cos i d'estar a prop d'altres persones.
- Reconèixer que hi ha un llenguatge i una conducta adequada o inapropiada amb la manera com expressem els nostres sentiments cap els altres i com mostrem la proximitat amb ells i elles.
- Entendre que les persones poden mostrar el seu amor per altres persones de diferents formes, incloent abraçades, petons, les carícies i a vegades, el comportament sexual.

- Definir un contacte físic adequat i un contacte físic inapropiat.
- Entendre el consentiment respecte l'apropament o accions amb els altres.

Salut sexual i reproductiva

- Recordar que l'embaràs és un procés biològic natural que comença quan un espermatozoide i un òvul s'uneixen i s'implanten a l'úter.
- Explicar que la decisió de tenir o no fills o filles, quan i amb qui, és una decisió que ha de prendre cada persona.
- Reconèixer que qualsevol persona amb problemes o condicions de salut diferents mereixen el mateix respecte, amor, atenció i recolzament.
- Descriure els conceptes de malaltia i de salut, fet que inclou les formes en que les persones es poden protegir i tenir cura.
- Conèixer com tenir cura del propi cos, la correcta higiene i hàbits saludables emocionals i físics del cos.

DE 9 A 12 ANYS:

Relacions

- Reflexionar com un valor familiar ha guiat una decisió que hagin pres.
- Expressar recolzament als rols i les responsabilitats equitativament amb qualsevol gènere la a família.
- Reflexionar sobre com la forma amb que expressen l'amistat i l'amor cap a una altra persona canvia a mesura que les persones es fan grans/creixen.
- Reconèixer que la igualtat forma part de les relacions saludables.
- Definir l'estigma i la discriminació i identificar les formes en les que són nocives.

- Reconèixer i saber formes de denunciar l'assetjament o bullying.
- Entendre com la cultura, la religió o la societat i les lleis afecten els compromisos a llarg termini, el matrimoni i la criança de fills i filles.

Valors, drets, cultures i sexualitat:

- Reconèixer que totes les persones adultes han de poder decidir si volen estar amb algú, casar-se o tenir una amistat amb qui vulgui.
- Reconèixer la bona gestió de diferents relacions a la vegada sense coaccions o pressió.
- Identificar les creences i pràctiques culturals, religioses o socials relacionades amb la sexualitat que han canviat amb el temps.
- Reconèixer els drets dels nens i les nenes establerts en les lleis nacionals i els acords internacionals (per exemple: la Declaració Universal dels Drets Humans i la Convenció sobre els drets dels nens).
- Demostrar respecte per les diverses pràctiques relacionades amb la sexualitat i els drets humans de totes les persones.
- Identificar les fons de valors i actituds que informen sobre què i com s'aprèn sobre sexe i la sexualitat (com els pares, mares, tutors, comunitats, famílies, amistats, mitjans de comunicació, etc.) i saber discernir la fiabilitat de cada font.

Enteniment del gènere

- Identificar exemples de com les normes socials, les normes culturals i les creences religioses poden influir en els rols de gènere.
- Identificar les diferents formes de violència de gènere (incloses les pràctiques psicològiques perjudicials).
- Reconèixer les diferents identitats de gènere.
- Qüestionar la iniquitat dels rols de gènere existent.

- Enumerar els tipus de violència de gènere, les diferents persones perpetradores i els espais en els que pot produir-se violència de gènere.
- Reconèixer que les desigualtats de gènere i els estereotips de gènere contribueixen a la desigualtat del tracte, a l'assetjament, a la discriminació, a l'abús i a la violència de gènere.
- Qüestionar la forma en que els homes i les dones són retratats en els mitjans de comunicació o en la música.

Violència i seguretat

- Reconèixer que l'abús sexual infantil és il·legal i que hi ha autoritats i serveis disponibles per ajudar a qui ho ha patit o ho pateix.
- Identificar els efectes de totes les formes de violència i abús en la víctima, la parella, la família i la societat.
- Comunicar-se de forma assertiva per mantenir la privacitat i contrarestar l'atenció sexual no desitjada. Explicar que durant la pubertat, la intimitat sobre el propi cos i l'espai privat es tornen més important per als nens i nenes.
- Demostrar com decidir quina informació compartir i amb qui a Internet.
- Percebre que els mitjans de comunicació amb contingut sexual explícit poden ser enganyosos degut a les representacions inexactes dels homes, dones i relacions sexuals.
- Entendre els perills de l'ús de tecnologies així com les violències que s'hi poden trobar.

Emocions i habilitats per la salut i el benestar

- Descriure les principals etapes de la presa de decisions.
- Aplicar el procés de presa de decisions per abordar els problemes dels alumnes i les alumnes.
- Demostrar la capacitat de negar-se a fer algun cosa que no volen fer.

- Entendre que les seves decisions estan influenciades per un munt de factors.
- Reconèixer que la negociació requereix de respecte mutu, la cooperació i sovint el compromís per totes parts.
- Demostrar formes eficaces de comunicar els desitjos, les necessitats i els límits personals i escoltar i mostrar respecte per els dels altres.
- Reconèixer el poder dels mitjans de comunicació per influir amb els valors, les actituds i els comportaments relacionats amb la sexualitat i el gènere.
- Demostrar que les formes de buscar i accedir a tenir ajuda a l'escola o a la comunitat en general per problemes com un abús, fustigació, assetjament, bullying, trobar-se malament o violència a la família o en l'entorn ...

El cos humà i el seu desenvolupament

- Recordar que les relacions sexuals poden, encara que no sempre, causar un embaràs.
- Comprendre les funcions clau que contribueixen a la reproducció, el que inclou el cicle menstrual, la producció d'esperma i l'ejaculació.
- Reconèixer que tenir ereccions, fantasies, somnis, pol·lucions nocturnes o altres respostes sexuals són una part normal de la pubertat.
- Apreciar la importància de les pràctiques de la higiene personal i sanitària o als altres mètodes menstruals.
- Reconèixer que és important que totes els nenes tinguin accés a compreses o als altres mètodes menstruals i un espai privat per canviar-se.
- Conèixer com funciona el cicle menstrual.
- Reconèixer que l'aspecte físic està determinat per l'herència, l'entorn, els hàbits de salut i no determina el valor de cap persona ni ha de ser motiu de burla o menyspreu.
- Entendre la pressió estètica.

Sexualitat i comportament sexual

- Comprendre que la sexualitat és un aspecte saludable de l'ésser humà que implica l'atracció emocional i física cap a les altres persones.
- Reconèixer que és normal sentir curiositat i tenir preguntes sobre sexualitat.
- Descriure les formes en les que els ésser humans senten plaer pel contacte físic (per exemple: petons, carícies, contacte sexual, etc.) al llarg de la seva vida.
- Reconèixer que la discriminació contra les persones que se senten atretes pel mateix gènere o que es creu que senten atracció pel mateix gènere.
- Veure que és incorrecte i que pot tenir efectes negatius en aquestes persones.
- Entendre que la masturbació tant en nens com en nenes, no causa danys físics o emocionals però que s'ha de fer en privat.
- Respectar i entendre que la vivència de la sexualitat i del comportament sexual siguin diferents entre persones.

Salut sexual i reproductiva

- Comprendre la importància de la presa de decisions informada (avantatges i desavantatges, repercussió en el futur, etc.) sobre comportaments sexuals, el que inclou la decisió de posposar les relacions sexuals o tornar-se actiu sexualment.
- Corregir els mites dels anticonceptius moderns i sobre l'avortament.
- Conèixer el funcionament del cos amb els canvis de la pubertat. Reconèixer que la prevenció de l'embaràs i les ITS mitjançant l'ús d'anticonceptius i preservatius és responsabilitat de totes dues persones integrants de la parella sexual.

- Entendre que totes les persones tenen dret a accedir a tota la informació i a serveis que els ajuden a prendre decisions sobre el seu cos.
- Quan correspongui, descriure què és i a quina edat es pot accedir a la vacuna contra el VPH genital. Entendre que és el VPH.

DESENVOLUPAMENT I CONDUCTES PER ETAPES:

De 3 a 5 anys:

La infància és l'etapa de la vida que es caracteritza per la curiositat, l'exploració, l'observació i el descobriment. Els infants, jugant i experimentant, es van coneixent ells mateixos i el món que els envolta.

En aquesta etapa tenen importància (i sovint s'aprecia en la seva conducta) els següents aspectes:

1. El contacte físic.
2. Els vincles afectius.
3. Les emocions i la seva identificació.
4. El cos.
5. La construcció del jo.
6. Manifestació del gènere.
7. Hàbits de cura de la pròpia intimitat.
8. Prevenció d'abusos.
9. Aprendre el sento que sí/sento que no.
10. La família.

Les conductes pròpies de l'etapa són:

- **Demostra interès i curiositat pel propi cos i pel dels altres.**

Solen exhibir obertament el seu cos (es lleven la roba o volen anar despullats), volen mirar el cos de les altres persones.

- Reforçament amb **conductes i expressions de gènere**. S'identifiquen poc a poc amb el sóc nen/sóc nena.
- **Descobreixen el cos com a font de plaer. L'autoestimulació és una conducta natural** (tocar-se, fregar-se amb objectes...), ocasionalment ho fan en presència d'altres persones (família, escola...). Juguen a tocar-se i a explorar el cos d'altres (toquen els pits de sa mare o d'altres dones...). Els comportaments sexual propis del desenvolupament sexual en la infància solen passar entre infants que es coneixen, de la mateixa edat, amb poca freqüència i de forma voluntària. Aquest comportaments són fàcils de redirigir si estan causant algun malestar a alguna persona.
- **Es duen a terme conductes sexuals d'imitació**. Solen imitar el que observen; conducta dels adults, de familiars, d'animals...
- **Imitació d'altres conductes** (no només sexuals) d'altres infants i de les persones adultes que els envolten en el joc (role playing) o en respostes.
- **Descoberta de sensacions, vivències, experiències i sentiments** que no sempre saben gestionar. Poden tenir esclats emocionals en forma d'alegries o de tristesa.
- **Apareix la gelosia**, tant cap a les figures materna i paterna com d'altres familiars i entre els companys i companyes.
- **Forta actitud de possessió** d'objectes i fins i tot de persones.
- **Necessitat de contacte físic**. Fan moltes abraçades, volen i busquen el contacte amb mestres i també companys i companyes.
- **La curiositat i el desig de conèixer i d'interpretar augmenten**. Formulen moltes preguntes (diferències anatòmiques, origen dels infants, formes de vestir, significat de les conductes sexuals que observen) i elaboren teories pròpies.
- Es va formant la **identitat sexual i de gènere**.

Els comportaments que ens han d'alertar són:

- Tocar-se o tocar a altres de forma compulsiva.
- Conductes de seducció.
- Conductes pròpies de la sexualitat adulta.
- Conductes agressives sobtades i/o repetides.
- Aïllament constant.
- Expressions artístiques o de joc que manifestin por/tristesa/ràbia.
- Coneixements sexual explícit propi de persones adultes.
- Menyspreu per la diferència en les seves expressions (conducta imitativa).

De 6 a 9 anys:

En aquesta etapa continua la construcció d'una sexualitat, però més complexa i individual. Segueixen molts dels punts de l'etapa anterior però amb més profunditat i s'hi afegeixen d'altres nous.

En aquesta etapa tenen importància (i sovint s'aprecia en la seva conducta) els següents aspectes:

1. Construcció del Jo.
2. Desenvolupament d'habilitats per la vida.
3. Desenvolupament i vivència d'emocions més complexes.
4. Expressió i interpretació de l'afecte.
5. Les relacions amb els altres.
6. Els límits i la intimitat: autocora i intimitat.
7. Prevenció d'abusos sexuals.
8. Autoconcepte i autoestima.
9. Les diferents unions afectives d'amor i la família.
10. Enteniment i coneixement del cos i de processos fisiològics.
11. Adquisició del concepte i identificació (i separació) sexe/gènere.

Les conductes pròpies de l'etapa són:

- **Interès i curiositat pel propi cos, pel dels altres i per processos fisiològics.** Volen mirar el cos de les altres persones,

tenen curiositat per saber exactament com passa un embaràs, preguntes clares sobre sexualitat...

- **Conductes i expressions de gènere.** S'identifiquen o no amb el binomi sóc nen/sóc nena. Per reforçament de la seva personalitat poden marcar-la molt i per aquells qui no estan còmodes pot ser una gestió dura. S'observen "creences" sobre el gènere que repeteixen per observació de l'entorn.
- **Segueixen amb la descoberta del cos com a font de plaer.** **L'autoestimulació és una conducta natural** (tocar-se, fregar-se amb objectes...). Juguen a tocar-se i a explorar el cos però ja són més conscients de la "intimitat" i ja no fan les conductes tan públicament sobretot a mida que avança l'edat.
- **Es duen a terme conductes d'imitació.** Segueixen imitant el que observen: conductes dels adults, de familiars,... són part del seu joc i del seu sistema d'aprenentatge de com actuar.
- **Descoberta de sensacions, vivències, experiències i sentiments que no sempre saben gestionar.** Poden tenir esclats emocionals en forma d'alegries i de tristesa.
- **Segueixen amb la gelosia,** però més dirigida als companys i companyes. Moltes vegades no la saben gestionar bé i observem conductes de "prohibició" o "exclusió" entre ells i elles.
- **La curiositat i el desig de conèixer i d'interpretar augmenten i encara sense vergonya.** Formulen moltes preguntes (diferències anatòmiques, origen dels infants, formes de vestir, significat de les conductes sexuals que observen) i creen teories pròpies.
- **La identitat sexual i de gènere ja està definida.** Manifestar-la o no, dependrà de cada infant segons la família, els comentaris que ja han integrat, etc.
- **Hipersexualització** en el comportament i expressió.

Els comportaments que ens han d'alertar són:

- Masturbació/estimulació compulsiva.
- Hipersexualització exagerada, no juguen a ser grans, es comporten com a tal.
- Conductes de seducció o de la sexualitat adulta.
- Interès sexual per nens o nenes més petits.
- Conductes agressives sobtades i/o repetides.
- Aïllament constant.
- Expressions artístiques o de joc que manifestin por/tristesa/ràbia.
- Coneixements sobre sexualitat impropis de l'edat.
- Llenguatge sexual explícit propi de persones adultes.
- Menyspreu per la diferència.
- Discriminació per raó de gènere.
- Falta total d'empatia.

De 9 a 12 anys:

Segons l'OMS, l'adolescència és "el període de creixement i desenvolupament humà que es produeix després de la infància i abans de l'edat adulta, entre els 10 i els 19 anys. Es tracta d'una de les etapes de transició més importants en la vida de l'ésser humà, que es caracteritza per un ritme accelerat de creixement i de canvis i superat únicament pels canvis que experimenten els lactants"

És l'inici a l'entrada a la pubertat i a un seguit de canvis que fan que alguns ja comencin a abandonar la infantesa per passar a ser preadolents. Cal poder treballar els conceptes amb més claredat i directes per a una bona vivència de la sexualitat més endavant i remarcar les conductes que no són tolerables. Però és important també que aprenguin tot allò que envolta la sexualitat des d'un to de positivitat, procurant que la prevenció vingui ja d'una informació en claus de cura vers als altres i d'autocura.

En aquesta etapa tenen importància (i sovint s'aprecia en la seva conducta) els següents aspectes:

1. Els canvis de la pubertat. Això inclou un enorme ventall de canvis: els físics (creixement de pits, pèl, menstruació, etc.) i de psicològics (canvis d'humor, emocions, maduració, etc.).
2. Desenvolupament d'habilitats per la vida.
3. Descoberta del cos i del seu funcionament.
4. L'amor i l'enamorament.
5. Les relacions d'amistat, les atraccions, la importància de la sensació de pertinença.
6. El model relacional des del que actuen.
7. Entendre els límits, el consentiment, l'empatia i el respecte.
8. Accés a continguts digitals.
9. La hipersexualització i la pressió estètica.
10. La intimitat.
11. El plaer i autocora.
12. Capacita d'entendre i gestionar les emocions (dins de la prepubertat i pubertat).
13. Definició del seu gènere i atracció sexual.

Les conductes pròpies de l'etapa són:

- **Curiositat per activitats i descobertes sobre sexe.** Això inclou buscar informació, mirar, cercar o compartir, ja que per vergonya o falta de referents els costa saber on adreçar-se.
- **Exploració** o estimulació del seu propi cos en privat.
- Buscar **posicionament social** i de grup. Necessitat de pertinença.
- Poden començar a sentir atracció i/o **interès per altres persones.**
- **Pressió estètica** (sobretot per a les noies). Comença a preocupar-los molt més el seu aspecte físic.
- Poc a poc, busquen més **intimitat i privacitat.**

- Apareix la **vergonya**. Són més conscients de l'entorn, han integrat creences, valors i judicis socials que han escoltat o poden observar i els afecta a la seva conducta.
- **Canvis sobtats emocionals** que fan difícil a vegades que la feina feta no es desdibuixi.

Els comportaments que ens han d'alertar són:

- Excessiva preocupació pel seu aspecte o per com llueixen.
- Assetjaments o burles i menyspreu cap a altres persones (verbals o físiques).
- Interès sexual per nens o nenes més petites.
- Situacions d'aïllament.
- Baix control emocional.
- Conductes marcades pels estereotips de gènere.
- Vocabulari agressiu contra les diversitats.
- No respectar límits, no entendre el consentiment.
- Accés i difusió de contingut digital no apropiat.
- Falta total d'empatia.

PLA D'APLICACIÓ A L'AULA

Educació Infantil

RELACIONS:

- Acompanyament de l'adult (mediació) en la gestió de les relacions entre iguals des del respecte cap a l'altre, preguntant, posant-hi paraules, escoltant...
- Dret a dir que NO. Parlar-ho en gran grup en una conversa i/o amb el conte *Ens tractem bé*.
- Treballar la diversitat familiar:
 - Contes: *Botons*, *Familiarium*, *Tinc una mare*, *Tinc dos pares*...

- Representacions amb ninos (Playmobils) de la diversitat de famílies.
- Treballar les conductes no tolerables a través de:
 - Contes
 - *Roleplaying*
 - Posada en comú d'un conflicte.
- Reflexionar la manera adequada d'acostar-se als infants com a adults. Per exemple, quan es fan mal, quan estan en perill... preguntar de quina manera els podem ajudar. Si necessiten el nostre ajut o no.
- Fer servir un llenguatge inclusiu.

VALORS, DRETS, CULTURA

- Treballar els valors dels respecte i la comunicació en tots els moments de la nostra tasca educativa. Algun exemple seria respectar les diferents opcions alimentàries, la roba i la indumentària, respectant totes les opcions.
- Fer valoracions descriptives sobre l'aspecte més que no pas valoratives (*Quins colors té aquesta camiseta* davant *Que guapo està amb aquesta camiseta*).

ENTENIMENT DEL GÈNERE

- Oferir disfresses més obertes amb possibilitat d'adaptar-se a tothom i no estereotipades: mocadors, teles, barrets...
- Contes que fan repensar estereotips ja establerts:
 - *Visca les ungles de colors.*
 - *L'edu es disfressa de princesa.*
- Fer servir roba i complements pel joc simbòlic de colors neutres.
- Oferir jocs diversos en les estones de joc lliure.
- Revisar en els contes com es tracta el rol de gènere. Cercar i adquirir contes on la figura masculina tingui rol de cuidador.

- Cercar un llenguatge INCLUSIU: infants, adults, famílies... (*Ja hem recuperat la calma i la tranquil·litat? davant Ja estem calms i tranquils?*)
- Fer proposta amb les nines de roba de l'escola per identificar i treballar el concepte del sexe.

VIOLÈNCIA I SEGURETAT

- Posar paraules quan es donen situacions relacionades amb la privacitat (parts íntimes, vergonya....) Explicar que cadascú ho sent de diferent manera.
- Aprendre a dir No:
 - Amb el joc i els companys i les companyes.
 - Amb les mostres d'afecte, el consol...
- Fer servir la dinàmica "*SENTO QUE SI, SENTO QUE NO*" per discernir entre el que sí que agrada i el que no. També es pot fer mitjançant titelles, un conte o una història.

EMOCIONS I HABILITATS PER LA SALUT I EL BENESTAR

- Conèixer i identificar emocions bàsiques a partir de les situacions quotidianes que sorgeixen a l'aula. També fer servir contes concrets.
- Proposar eines per gestionar les emocions.
- Tenir a l'aula un espai de calma i elements de calma.

EL COS HUMÀ I EL SEU DESENVOLUPAMENT

- Conèixer les diferents parts del cos:
 - A partir de l'Arbre de Preguntes, intentar que sorgeixi alguna pregunta referent al tema.
 - A l'espai de Cos i moviment.
 - A l'espai de l'Hospital.
 - Quan expliquem un conte, en la descripció dels personatges.

- Entendre la diferència de cossos:
 - A partir dels contes: *El color carn, Nens de tota mena, Orelles de papallona...* Establirem un conte diferent a cada curs per treballar aquest concepte i no repetir-nos.
 - A través de *La Maleta d'Artista*, com per exemple la d'Angelica Dass que ens fa descobrir les tonalitats de la pell.
- El cos canvia al fer-se gran:
 - Observar el pas del temps en el nostre creixement: des del naixement fins al moment present a través d'una proposta amb fotografies.
- Conèixer les parts privades i saber dir NO quan algú vol accedir a aquelles parts. També es pot fer servir la *Dinàmica de la ploma*.
- Entendre el procés bàsic d'un embaràs:
 - A través de les pròpies vivències personals. (Alguna persona propera que estigui embarassada: mare, familiar, veïna...)
 - Fent comparacions amb algun animal que hagin investigat per veure'n diferències i /o semblances.
 - Utilitzant contes, llibres de coneixement o àlbums il·lustrats que ho representin.
 - Fent que aparegui el tema al llarg del cicle d'Infantil.
 - Renovar i actualitzar llibres d'anatomia, processos de canvis del cos humà, de l'embaràs...
 - Fer conversa i/o joc dirigit amb la nina de roba de l'escola que representa una mare embarassada.

SEXUALITAT I COMPORTAMENT SEXUAL

- Entendre la curiositat pel propi cos i el dels altres com un fet normal però saber on són els límits.
- No tenir judicis de culpabilitat per tocar-se o tenir la curiositat de fer-ho, viure-ho amb naturalitat. En el cas que succeeixi a l'escola ens dirigim a l'infant de manera individual i hi parlem.
- Treballar el respecte als altres i les seves parts íntimes tenint molt

clar que cal un consentiment i acord mutu.

- Recordar i treballar hàbits d'higiene de les parts íntimes.
- Posar i fer servir el nom correcte de les parts sexuals: penis i vulva.
- Contes per treballar en aquest apartat: *El teu cos és teu*, *Es diu vulva* i *Es diu penis*.

Cicle Inicial

RELACIONS:

- A partir de les responsabilitats, rols, càrrecs de l'aula, pla personal (incidir a casa també).
- Converses sobre la diversitat de les amistats (relacions d'aula i de pati).
- Gestió de conflictes (mestre/a com a model).
- Contes per la diversitat familiar, el respecte, diversitat de les persones. Entendre que som únics i diferents dels altres.
- Respecte vers diferents tipus de família (creences familiars, valors, cultures).
- Conèixer diferents estructures familiars.
- Fomentar les mostres d'amor i de respecte.

VALORS, DRETS, CULTURA

- Respecte i comunicació en el dia a dia.
- Acceptar la diversitat i conviure-hi.
- Treballar el valor que cada curs es programa des de l'escola.
- Celebrar *Dia dels Drets Humans* el 10 de desembre.
- Respectar els diferents valors de les persones segons la seva cultura.

ENTENIMENT DEL GÈNERE

- Diferenciar entre els conceptes gènere i sexe de les persones.

Diferència entre gènere i sexe biològic.

- Vocabulari: inclusió de gènere.
- Introducció d'artistes contemporànies (dones).
- Obres d'art amb perspectiva de gènere.
- 8M, Dia de la Dona: Visita a la fira d'oficis, Contes, Conversa...
- 11F, Dia de la Dona i la Nena en la Ciència.
- Reflexionar sobre els atributs que socialment s'imposen de gènere segons el sexe de cada persona i trencar estereotips (*Si ets una nena hauries de...* o *T'ha d'agradar...* , *Has de ser...*).
- Identificar formes de violència de gènere (*Teoria de l'iceberg*/dinàmica dels mocadors que van tapant la visió de les persones).
- Entendre les responsabilitats i rols dins de la família.

VIOLÈNCIA I SEGURETAT

- 30 gener (DENIP). A partir de dinàmiques, cançons i conversa.
- Empoderar-los a verbalitzar quan hi ha alguna cosa que no els agrada o no se senten bé.
- 25N: Dia contra la violència de gènere (física, verbal...).
- Reflexionar i identificar les situacions que es poden donar entre infants i adults d'assetjament, violència o maltractament infantil.
- Saber DIR QUE NO (tenir eines per a respondre quan algú els toca d'una manera que els fa sentir incòmodes).

EMOCIONS I HABILITATS PER LA SALUT I EL BENESTAR

- La importància de contrastar la informació que rebem (d'altres o de mitjans de comunicació).
- Saber dir SÍ i NO.
- Donar importància a com es diuen les coses entre ells i elles.
- Descriure exemples de bona i mala influència.
- Fomentar l'empatia per entendre els comportaments dels altres i ajudar-los en aquesta gestió i el motiu que els ha fet actuar així.

- Quines conseqüències positives i/o negatives tenen/han tingut determinades decisions que es prenen.

EL COS HUMÀ I EL SEU DESENVOLUPAMENT

- Consciència corporal al *Laboratori d'Arts escèniques*.
- Preguntes de l'*Arbre de Preguntes* relacionades amb el tema.
- Parts internes del cos: aparells, òrgans, genitals.
- Embaràs: canvi del cos, fases, procés...
- Què els agrada del seu propi cos.
- Canvis físics en el cos quan ens fem grans.

SEXUALITAT I COMPORTAMENT SEXUAL

- En casos concrets de masturbació infantil, es parla del plaer i ajudar-lo a prendre consciència que és quelcom per fer en un lloc íntim.
- Seguretat pròpia (a persones desconegudes).
- Diferenciar i reconèixer la conducta apropiada davant la conducta inapropiada.
- Diferenciar i reconèixer el contacte físic apropiat davant l'inapropiat.
- Diversificar el que s'entén com a *mostres d'amor*.
- Reflexionar sobre què vol dir "consentiment" respecte l'apropament i les accions amb els altres.

SALUT SEXUAL I REPRODUCTIVA

- Respectar tothom per igual acceptant les diferències.
- Treball d'higiene i hàbits.
- Cura del propi cos: higiene hàbits saludables emocionals i físics del cos.

Cicle Mitjà

RELACIONS:

- Parlar sobre els diferents tipus de famílies i quines relacions familiars es poden establir.
- Mostrar més respecte i empatia respecte els diferents tipus de famílies i les relacions entre iguals.
- Parlar dels diferents tipus de sistemes de reproducció que hi ha.

VALORS, DRETS, CULTURA

- Valor del *Respecte* que es treballa en el dia a dia.
- DENIP, on també es treballa els drets i valors entorn a diferents aspectes i entre ells la violència masclista.
- Prendre consciència dels comentaris micromasclistes per tal de combatre'ls.

ENTENIMENT DEL GÈNERE

- Introducció d'artistes contemporànies dones.
- Fer activitats per treballar les diferents identitats de gènere.
- Qüestionar els diferents rols de gènere ja existents.

VIOLÈNCIA I SEGURETAT

- Entendre què ens passa durant la pubertat i com protegir-nos davant aquests canvis.
- Entendre que cada cos és íntim i que s'ha de respectar aquesta intimitat.
- Taller *Les cortines d'aire* sobre l'abús sexual infantil a través de la Fundació Vicki Bernadet.
- Explicar el perill de l'ús de tecnologies sense supervisió.

EMOCIONS I HABILITATS PER LA SALUT I EL BENESTAR

- Parlar sobre com ens sentim respecte el nostre cos i els altres.

EL COS HUMÀ I EL SEU DESENVOLUPAMENT

- Activitats o projectes per treballar la pubertat.
- Fer activitats per explicar la intimitat del propi cos i els canvis que aquest experimenta.
- Respectar l'aspecte físic de tothom i no fer-ne burla.

SEXUALITAT I COMPORTAMENT SEXUAL

- Activitats d'abús sexual de la Fundació Vicki Bernadet. Reconèixer l'abús sexual infantil.
- Reconèixer que és normal tenir curiositat i fer-se preguntes per parlar a l'aula.

Cicle Superior

RELACIONS:

- Conèixer els diferents tipus de reproducció que existeixen.
- Parlar sobre els diferents tipus de famílies i quines relacions familiars es poden establir.
- Mostrar més respecte i empatia respecte els diferents tipus de famílies i les relacions entre iguals.
- Mostrar tolerància, respecte i inclusió cap a totes les persones.
- Reflexionar sobre les diferents formes sobre com expressar l'amistat i l'amor.
- Tenir eines per aprendre a identificar relacions que poden ser nocives.
- Saber distingir les característiques d'un assetjament o *bullying*.

VALORS, DRETS, CULTURA

- Entendre i respectar la llibertat de decisió de les persones.
- Treballar els O.D.S. relacionats amb el tema.
- Treballar el valor del *Respecte* incidint en els diferents tipus de violències.
- Respectar les diferents pràctiques relacionades amb la sexualitat

ENTENIMENT DEL GÈNERE

- Diferència entre sexe i gènere, identitat i estereotips.
- Designació de rols per gènere.
- Identificar com les normes socials, culturals i religioses influeixen en els rols de gènere.

VIOLÈNCIA I SEGURETAT

- Prevenció sobre la no-violència sobre la dona.
- Prevenció sobre el no-abús infantil amb la Fundació Vicki Bernadet.
- Entendre que la intimitat i l'espai privat són importants en l'etapa que estan començant a viure.
- Reflexionar sobre com decidir quina informació compartir i amb qui a les xarxes socials.

EMOCIONS I HABILITATS PER LA SALUT I EL BENESTAR

- Saber que *el NO és NO*. Entendre que tenen capacitat de negar-se a fer alguna cosa que no volen fer.
- Veure com afecten els mitjans de comunicació, la música o les xarxes socials els nostres valors, actituds i els comportaments relacionats amb la sexualitat i el gènere.

EL COS HUMÀ I EL SEU DESENVOLUPAMENT

- Comprende les funcions claus que contribueixen a la reproducció (Cicle menstrual, producció d'esperma i ejaculació)
- L'aspecte físic no pot ser motiu de menyspreu o burla.
- Recordar la importància de les pràctiques de la higiene personal i sanitària.

SEXUALITAT I COMPORTAMENT SEXUAL

- Reconèixer que es normal sentir curiositat i tenir preguntes sobre la sexualitat.
- Reconèixer i combatre la discriminació que poden patir les persones que prenen opcions sexuals diferents de les majoritàries.

Equip docent de l'Escola La Immaculada
Vilassar de Dalt, 30 de juny de 2025